

The Relationship between Characteristics of Clinical Professors and Satisfaction of Medical Students

Ghasempour Negin¹, kazemnejad matak Leyla*², Rezvani monfared Nayereh³

1. Faculty of Medicine, Qom Medical Sciences, Islamic Azad University, Qom, Iran.
2. Department of Midwifery, Faculty of Medicine, Qom Medical Sciences, Islamic Azad University, Qom, Iran.
3. Education Development Center, faculty of medicine, Qom Medical Sciences, Islamic Azad University, Qom, Iran.

ARTICLE INFO

Article type

Original article

Article history

Received: 2021.11.28

Accepted: 2022.04.10

Keywords

Characteristics of clinical professors
student satisfaction
medical student

ABSTRACT

Introduction: Clinical education in medicine requires factors such as a hospital education environment, diverse patients, complete physical facilities, and, most importantly, competent professors with excellent educational ability. This study aimed to evaluate the relationship between the characteristics of clinical professors and the level of satisfaction of medical students.

Materials & Methods: This descriptive-analytical, cross-sectional, and retrospective study is based on the results from the satisfaction forms received from medical students of the Islamic Azad University, Qom, Iran, in 2016-2020 by education development office. A total of 130 clinical faculty and visiting professors of the medical school were examined in these five years, and over 500 students participated in the evaluation of professors during these years.

Results: The degree of satisfaction of students at a high level with non-native professors (76.91%) was significantly higher ($P < 0.05$) compared to native professors (5.38%). This satisfaction of specialist professors (76.59%) was significantly higher compared to subspecialist professors (27.68%) ($P < 0.05$). However, there was no relationship between gender, age, marital status, clinical work experience, type of cooperation with the university, duration of collaboration with the university, and the number of scientific articles registered by the clinical professor with the level of student satisfaction.

Conclusion: Although students were more satisfied with non-native professors and the university's expertise, these professors are recommended to be used in teaching students.

[10.22038/HMED.2022.61889.1195](https://doi.org/10.22038/HMED.2022.61889.1195)

Cite this paper as:

Ghasempour N, kazemnejad matak L, Rezvani monfared N, The Relationship between characteristics of Clinical Professors and the satisfaction of medical students at Qom University of Medical Sciences(2016-2020). *Horizon of Medical Education Development*. 2023;14(2):.22-33

*Corresponding author: kazemnejad matak Leyla;
Department of Midwifery, Faculty of Medicine, Qom Medical
Sciences, Islamic Azad, the University of Qom, Qom, Iran.

Email: L.kazemneJad@gmail.com

ارتباط ویژگی اساتید بالینی با رضایتمندی دانشجویان پزشکی

نگین قاسم پور^۱، لیلا کاظم نژاد ماتک^۲، نیره رضوانی منفرد^۳

۱. دانشکده پزشکی، علوم پزشکی قم، دانشگاه آزاد اسلامی قم، قم، ایران.

۲. گروه مامایی، دانشکده پزشکی، علوم پزشکی قم، دانشگاه آزاد اسلامی قم، قم، ایران.

۳. مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، علوم پزشکی قم، دانشگاه آزاد اسلامی قم، قم، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

مقدمه: کیفیت آموزش بالینی در رشته پزشکی نیازمند عواملی مانند محیط آموزش بیمارستانی، بیماران متنوع، امکانات فیزیکی کامل و از همه مهم تر اساتید حاذق با توان آموزشی عالی می باشد. پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی ارتباط ویژگی های اساتید بالینی با میزان رضایتمندی دانشجویان پزشکی انجام شده است.

روش کار: این مطالعه توصیفی - تحلیلی، مقطعی و گذشته نگر بر اساس نتایج به دست آمده از فرم های رضایتمندی از اساتید بالینی، جمع آوری شده در هر ترم، از دانشجویان پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی قم طی سال های ۱۳۹۵-۱۳۹۹ توسط دفتر توسعه آموزش، انجام شده است. مجموع ارزیابی های اساتید بالینی هیئت علمی و مدعو دانشکده پزشکی در کل این ۵ سال، به تعداد ۱۳۰ مورد بوده است و بالغ بر ۵۰۰ دانشجو در طی این سال ها در ارزیابی اساتید شرکت داشتند.

نتایج: میزان رضایتمندی دانشجویان در سطح عالی و خوب، از اساتید غیربومی (۷۶/۹۱ درصد) در مقایسه با اساتید بومی (۵/۳۸ درصد) و از اساتید متخصص (۷۶/۵۹ درصد) در مقایسه با اساتید فوق تخصص (۲۷/۶۸ درصد) به صورت معنی داری بیشتر بود ($P < 0.05$). اما بین جنسیت، سن، وضعیت تأهل، سابقه کار بالینی، نوع همکاری با دانشگاه، مدت زمان همکاری با دانشگاه و تعداد مقالات علمی ثبت شده استاد بالینی با میزان رضایتمندی دانشجویان ارتباطی وجود نداشت.

نتیجه گیری: از آنجاکه دانشجویان از اساتید غیربومی و متخصص دانشگاه رضایتمندی بیشتری داشتند، استفاده از این اساتید در آموزش دانشجویان مورد تأکید است.

نوع مقاله

مقاله اصیل پژوهشی

پیشینه پژوهش

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۱

کلمات کلیدی

ویژگی اساتید بالینی

رضایتمندی دانشجو

دانشجوی پزشکی

10.22038/HMED.2022.61889.1195

نحوه ارجاع به این مقاله

Ghasempour N, kazemnejad matak L, Rezvani monfared N, The Relationship between characteristics of Clinical Professors and the satisfaction of medical students at Qom University of Medical Sciences(2016-2020). Horizon of Medical Education Development. 2023;14(2):.22-33

ایمیل: L.kazemnejad@gmail.com

*نویسنده مسئول: لیلا کاظم نژاد ماتک

گروه مامایی، دانشکده پزشکی، علوم پزشکی قم، دانشگاه آزاد اسلامی

قم، قم، ایران.

مقدمه

بالایی بوده و در واقع عملکرد و ویژگی‌های استاد است که موجب دستیابی به اهداف آموزشی، یادگیری دانشجو و نهایتاً ارتقاء کیفیت آموزش می‌گردد؛ بدین لحاظ ویژگی‌های مدرس اثربخش مورد توجه بسیاری از محققین در جهان بوده است و ارزیابی عملکرد آموزشی اساتید از ارکان ارتقای کیفیت آموزش است. (۵)

با استناد به سوابق گذشته و ضرورت نیاز امروز، ارزشیابی دانشجو از استاد از روش‌های متداول و سهل‌الوصول است که بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ دنیا از آن استفاده می‌کنند. (۹) و سنجش دیدگاه دانشجویان یکی از ارکان مهم و لازم در ارزیابی کیفیت خدمات آموزشی ارائه‌شده در دانشگاه است. (۸)

هدف اساسی ارزشیابی، تقویت فعالیت‌ها و روش‌های اثربخش، تضعیف یا حذف فعالیت‌ها و روش‌های غیراثربخش و نامطلوب و کمک به مدیران برای تصمیم‌گیری معقول‌تر در مورد استخدام و انتخاب معیارهای دقیق‌تر گزینش استاد، ترفیع استادان و در نهایت ارتقاء تعلیم به‌عنوان یک حرفه است. ارزشیابی عملکرد اساتید یکی از ابزارهای مهم در فرایند فعالیت‌های آموزش است و این امکان را فراهم می‌سازد تا براساس نتایج حاصله، نقاط قوت و ضعف را تشخیص داده، با تقویت جنبه‌های مثبت در رفع نارسایی‌های آن گام‌های مؤثری برداشته شود. (۵)

این امر، معمولاً توسط پرسش‌نامه‌هایی صورت می‌گیرد که در آن به کیفیت تدریس مدرسان امتیاز می‌دهند. اینکه چه ملاک‌هایی به‌عنوان تدریس خوب در پرسش‌نامه لحاظ شده، درک و برداشت دانشجو از این ملاک‌ها چیست و اینکه چه عواملی خارج از کنترل استاد بر قضاوت دانشجو در خصوص تدریس تأثیر می‌گذارد، همواره موضوع قابل مناقشه‌ای بوده است که توجه صاحب‌نظران را به خود جلب

آموزش بستری مناسب برای رشد و تعالی توانایی‌های بالقوه و شکوفاکردن استعدادها و تولید قابلیت‌ها و شایستگی‌های افراد می‌باشد (۱) در این راستا، دانشگاه‌های علوم پزشکی مسئولیت آموزش و تربیت پزشکانی را برعهده دارند که فارغ‌التحصیلان آن، پس از تکمیل مراحل دانش‌آموختگی باید بتوانند با انجام وظایف حرفه‌ای خود و پایبندی به اصول مشخصی که این حرفه ایجاب می‌نماید، با عرضه قابلیت‌های ایجادشده در طی تحصیل، در راه ارتقای سلامت جامعه تلاش نمایند. (۲)

با عنایت به اینکه در رشته پزشکی، قدیمی‌ترین و مهم‌ترین بخش آموزش، آموزش‌های بالینی است و توجه به آن در تمام ادوار پزشکی وجود داشته است (۳) آموزش بالینی فرایندی است که در آن دانشجویان با حضور بر بالین بیمار و به‌صورت تدریجی تجربیاتی کسب نموده و خود را با استفاده از تجربیات و استدلال منطقی کسب‌شده، برای نیل به حل مشکلات بیماران آینده، آماده می‌سازند. (۴) قطعاً در بحث آموزش دانشجویان در هر رشته‌ای، اگرچه شرایط و امکانات آموزشی یکی از عوامل مؤثر بر جریان یادگیری است؛ اما بدون شک نیروی انسانی به‌ویژه اساتید یکی از مهم‌ترین عوامل تشکیل‌دهنده‌ی آموزش مؤثر است. (۵) و واضح است که در کنار شرایط و امکانات سخت‌افزاری، یک استاد خوب با بهره‌مندی از ویژگی‌های مناسب علمی و رفتاری، نقش اصلی را در فرایند یادگیری ایفا خواهد نمود. (۶) در واقع اساتید علاوه بر اثرگذاری بر احساسات و روان دانشجویان (۷) با شاخص‌های فردی، علمی و تحصیلی خود می‌توانند فرایند آموزش را بهبود بخشیده و حتی نقص منابع درسی و کمبود امکانات آموزشی را تحت‌الشعاع قرار داده و جبران کند؛ (۸) بنابراین شناخت ویژگی‌های مطلوب یک مدرس نیز دارای اهمیت

در حین برنامه‌های آموزشی، ارائه توضیحات روشن و قابل فهم در حیطه‌های مختلف دانشی، نگرشی، مهارتی)، مدیریت (حضور استاد طبق برنامه و وقت‌گذاری، در دسترس بودن در آنکال)، مهارت‌های ارتباطی (جلب مشارکت دانشجویان، کارورزان و دستیاران در فعالیت‌های بالینی، مشاوره و راهنمایی و کمک به رفع مشکلات، ارائه بازخورد به روش مناسب)، اثربخشی (ایجاد انگیزه در فراگیران، ایجاد اعتماد به نفس و قدرت تصمیم‌گیری در کارورز و دستیار، نحوه عملکرد در زمان‌های آنکال)، ویژگی‌های حرفه‌ای (رعایت اصول اخلاق پزشکی و رفتار حرفه‌ای، ارائه الگوی رفتاری مطلوب). (۱۴)

با عنایت به مطالب مطرح‌شده، قطعاً سلامت جامعه مرهون کارآمد بودن پرسنل درمانی از جمله پزشکان آینده می‌باشد و اهمیت توجه به کیفیت آموزش نظری و عملی، به‌ویژه آموزش بالینی در توسعه فردی و حرفه‌ای دانشجویان انکارناپذیر است و هرگونه ضعف در آن موجب ناکارآمدی دانشجویان پزشکی در آینده شغلی‌شان و ناتوانی در مدیریت و درمان بیماران خواهد شد. از آنجایی که اساتید در طول تحصیل دانشجویان در ارتباط مستقیم با آنها هستند، باید به ویژگی‌های فردی، علمی و... آنها توجه بنیادین شود تا بتوان رضایت دانشجو را کسب کرده و به تبع آن افزایش بازده یادگیری، علاقه و انگیزه‌ی دانشجویان را در پی داشته باشیم. ناگفته نماند تأثیر تفاوت‌های علمی و تحصیلی و... اساتید بر کیفیت آموزش آنها و میزان رضایتمندی دانشجو، علی‌رغم شرایط یکسان محیط آموزشی با اساتید مختلف، همیشه موضوع مورد بررسی جلسات مدیران تصمیم‌گیرنده در حیطه آموزش است. بر این اساس ضرورت انجام چنین مطالعه‌ای در ارتباط با ویژگی فردی و علمی اساتید با این سبک، در سطح دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و با اطلاعات دفتر

کرده است. (۱۰) هرچند برخی از مطالعات حاکی از آن است که نظر دانشجویان در مورد اساتید ممکن است ناشی از عواملی باشد که با موضوع ارزشیابی استاد مربوط نیست ولی استفاده از نظر دانشجویان از شایع‌ترین و عمومی‌ترین منابع مورد استفاده در ارزشیابی تراکمی محسوب می‌گردد. به‌طوری که در بسیاری از دانشگاه‌ها این نوع ارزشیابی، اجباری و استاندارد شده بوده و جهت اهدافی چون ترفیع و ارتقاء اساتید مورد استفاده قرار می‌گیرد. (۶) نیدرریتز و همکاران در سال ۲۰۱۷ در مطالعه کیفی خود دریافتند که مریان بالینی که از رابطه صادقانه، تجربه، دانش و سابقه تدریس بیشتری برخوردار بودند موجب افزایش دانش، اعتماد به نفس و تفکر انتقادی مورد پذیرش فزاینده‌تری در دانشجویان پرستاری می‌شدند. (۱۱) حبابه و همکاران در سال ۲۰۲۰ در مطالعه خود، دریافتند که مریان بالینی از نظر ویژگی‌های شخصیتی نمره بالا (۸۴٪) و از نظر توانایی تدریس نمره پایینی (۸۱/۳٪) کسب کردند. (۱۲)

در کشور ما، مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی و دفاتر توسعه آموزش در دانشکده‌ها و مراکز آموزشی درمانی، از سال ۱۳۷۲ تا کنون عمدتاً مسئولیت سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی، نظارت و ارزیابی فعالیت‌های مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی را به عهده دارد. (۱۳) نظر به اهمیت ارزشیابی و نقش آن در بهبود کیفیت آموزش، واحد ارزشیابی آموزشی به‌ویژه ارزشیابی هیئت علمی توسط فراگیران، جزو اولین واحدهای مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه است که شروع به کار نموده است.

موارد ارزیابی اساتید، برای نظرخواهی از فراگیران در مورد آموزش بالینی غالباً عبارتند از دانش (تسلط استاد به موضوع، روشن کردن انتظارات از فراگیر، میزان تأثیر استاد

توسعه آموزش به ویژه در رشته پزشکی احساس می‌شد. هدف از این پژوهش بررسی ارتباط ویژگی شخصی و علمی اساتید بالینی با رضایتمندی دانشجویان پزشکی براساس اطلاعات کمیته ارزشیابی اساتید در دفتر توسعه آموزش دانشگاه آزاد علوم پزشکی واحد قم طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۹ بود. امید که رهنمونی جهت گزینش اساتید برتر در آموزش بالینی باشد.

روش کار

مطالعه حاضر توصیفی - تحلیلی و مقطعی و گذشته‌نگر می‌باشد. نمونه پژوهش حاضر، شامل نتایج ارزیابی کلیه اساتید بالینی هیئت علمی و مدعو طی ۵ سال (۱۳۹۵-۱۳۹۹)، توسط دانشجویان پزشکی می‌باشد. اطلاعات، با استناد به فرم ثابت ارزیابی اساتید بالینی که روایی آن توسط جلسات شورای آموزش و دفتر توسعه تأیید گردیده است و در طی این ۵ سال، توسط این دفتر، در پایان هر واحد بیمارستانی در هر ترم، در اختیار دانشجویان قرار می‌گرفت. این فرم شامل پرسش‌هایی در رابطه با رعایت اخلاق پزشکی، حضور به موقع در بخش یا درمانگاه، میزان تأثیر و فعالیت استاد بالینی در درمانگاه یا بخش، مهارت‌های علمی در آموزش بالینی، علاقمندی در نوآوری و به روز کردن اطلاعات علمی، نظر کلی در مورد شایستگی‌های بالینی استاد، مسئولیت‌پذیری در امور محوله، ایجاد انگیزه در دانشجویان برای مطالعه و کارهای پژوهشی، میزان استقبال در مشاوره و راهنمایی به دانشجویان و کیفیت آموزش استاد و میزان بهره‌گیری دانشجو به صورت کلی می‌باشد. لازم به ذکر است که اطلاعات خام (نظر تک‌تک دانشجویان و ویژگی فردی آنها) در اختیار پژوهشگر قرار داده نشده است و صرفاً میانگین نمره رضایتمندی کل دانشجویان براساس فرم‌های تکمیل شده در هر ترم از هر استاد، جمع‌آوری شده و توسط کارشناس دفتر توسعه آموزش، با استفاده از

نرم‌افزار اکسل تجزیه و تحلیل شده بود. بر این اساس نمره کیفی ارزیابی هر استاد به صورت چهار درجه عالی (امتیاز ۴ و بالاتر)، خوب (امتیاز مساوی ۳ تا کمتر از ۴)، متوسط (امتیاز مساوی ۲ تا کمتر از ۳)، ضعیف (امتیاز کمتر از ۲) تعریف می‌شد و علاوه بر اعلام به آموزش و استاد، ذخیره نیز می‌گردید. ۱۳۴ نمره نهایی ارزیابی اساتید، در اختیار پژوهشگر قرار گرفت که حاصل ارزیابی‌های انجام شده توسط ۵۲۴ دانشجوی پزشکی در مقطع کارآموزی و کارورزی پزشکی در طی این ۵ سال بود معیارهای ورود به مطالعه، اساتید بالینی مدعو و هیئت علمی که مورد ارزشیابی دانشجویان پزشکی قرار گرفته بودند و نمره ارزیابی کیفی توسط دفتر توسعه اعلام شده بود و معیارهای خروج از مطالعه در دسترس نبودن بخشی یا همه‌ی اطلاعات استاد بود. در نهایت اطلاعات ۱۳۰ استاد تکمیل شد و ۴ تن از اساتید جهت تکمیل چک‌لیست ویژگی‌ها، در دسترس نبودند. ابزار اصلی پژوهش حاضر، ویژگی‌های اساتید، شامل پرسش‌نامه‌ای مشتمل بر ۱۰ سؤال بود و شامل جنس، سن، محل زندگی، وضعیت تأهل، آخرین مدرک تحصیلی، سابقه کار بالینی، نوع همکاری با دانشگاه، مدت همکاری با دانشگاه و تعداد مقالات علمی و میانگین امتیاز نهایی رضایتمندی از استاد، اعلام شده از طریق دفتر توسعه آموزش بود. جهت تأیید روایی پرسش‌نامه ویژگی اساتید، از نظر ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی و ۵ دانشجوی پزشکی در مقطع کارورزی استفاده گردید. اطلاعات توسط پژوهشگر در نرم‌افزار SPSS 26 وارد شده و نتایج توسط مشاور آمار براساس اهداف و فرضیات با استفاده از شاخص‌های فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و آزمون مجذور کای دو با سطح معنی‌دار $P < 0.05$ تجزیه و تحلیل گردید.

نتایج:

۱۶/۲ درصد (۲۱ نفر) از افراد کمتر از ۲ سال، ۲۷/۷ درصد (۳۶ نفر) از افراد ۲-۵ سال، ۲۳/۸ درصد (۳۱ نفر) از افراد بین ۵-۱۰ سال و ۳۲/۳ درصد (۴۲ نفر) از افراد ۱۰ یا بیشتر از ۱۰ سال با دانشگاه همکاری داشتند. از نظر تعداد مقالات علمی ثبت شده ۸۶/۲ درصد (۱۱۲ نفر) از افراد کمتر از ۵ مقاله علمی ثبت شده، ۳/۸ درصد (۵ نفر) از افراد بین ۵-۱۰ مقاله علمی و ۱۰ درصد (۱۳ نفر) از افراد بیشتر از ۱۰ مقاله علمی ثبت شده داشتند.

آنالیز آماری تحلیلی نشان داد اگرچه دانشجویان از اساتید با سن بالاتر رضایتمندی بیشتری داشتند؛ اما ارتباط معنی داری بین سن و میزان رضایتمندی دانشجویان وجود نداشت ($P=0.0913$). بین بومی بودن استاد بالینی و میزان رضایت دانشجویان ارتباط معنی داری وجود داشت ($P=0.048$) و دانشجویان از اساتید بالینی غیربومی رضایت بیشتری داشتند. جنسیت استاد تفاوتی در رضایتمندی دانشجویان پزشکی نداشت ($P=0.873$). همچنین وضعیت تأهل یا مجرد استاد، با رضایتمندی دانشجویان پزشکی ارتباطی معنی داری نداشت ($P=0.966$).

در مطالعه حاضر، ۱۳۰ ارزشیابی از اساتید مورد بررسی قرار گرفت. ۹۳/۱ درصد سن بالاتر از ۴۰ سال و ۶/۹ درصد سن کمتر از ۴۰ سال را دارا بودند. از اساتید ۱۲۰ نفر مرد (۹۲/۳ درصد) و ۱۰ نفر زن (۷/۷ درصد) بودند. میانگین و انحراف معیار سنی آقایان $49 \pm 9/13$ سال و میانگین و انحراف معیار سنی خانم‌ها $46/33 \pm 8/78$ سال بود. همچنین ۵۶/۹ درصد (۷۴ نفر) افراد مورد مطالعه بومی شهر قم و ۴۳/۱ درصد (۵۶ نفر) آنها غیر بومی بودند. از نمونه‌های مورد مطالعه ۹۴/۶ درصد (۱۲۳ نفر) متأهل و ۵/۴ درصد (۷ نفر) مجرد بودند. از نظر آخرین مدرک تحصیلی ۷۱/۵ درصد (۹۳ نفر) نمونه‌ها متخصص و ۲۸/۵ درصد (۳۷ نفر) نمونه دارای مدرک فوق تخصص بودند. از نظر سابقه کار بالینی تعداد ۷/۷ درصد (۱۰ نفر) از نمونه‌ها کمتر از ۱۰ سال سابقه کاری و ۳۷/۷ درصد (۴۹ نفر) ۱۰ تا ۱۵ سال و ۵۴/۱ درصد (۷۱ نفر) سابقه کار بیشتر از ۱۵ سال بودند. از نظر همکاری ۵۶/۲ درصد (۷۳ نفر) از افراد به صورت هیئت علمی استخدامی و ۴۳/۸ درصد (۵۷ نفر) از افراد به صورت مدعو و حق التدریس بودند. از نظر مدت زمان همکاری با دانشگاه

جدول ۱: ارتباط میزان رضایتمندی دانشجویان پزشکی از اساتید بالینی با ویژگی استخدام یا مدعو، بومی یا غیربومی، متخصص یا فوق تخصص بودن، تعداد مقالات

P-value	بومی	متوسط	بالین	تأهل	هیئت علمی	استخدامی	تعداد مقالات
۰/۷۵۳	(۰٪)۰	(۲/۳٪)۳	(۵۸/۴۶٪)۷۶	(۰٪)۰	هیئت علمی	استخدامی	نوع همکاری با دانشگاه
	(۰٪)۰	(۶/۱۵٪)۸	(۳۲/۳۰٪)۴۲	(۰/۷۶٪)۱	استاد مدعو		بومی یا غیربومی بودن
۰/۰۴۸	(۰٪)۰	(۱/۵۳٪)۲	(۵/۳۸٪)۷	(۰٪)۰	استاد بومی	استاد غیربومی	
	(۱/۵۳٪)۲	(۱۴/۶۱٪)۱۹	(۷۵/۳۸٪)۹۸	(۱/۵۳٪)۲			

میزان	استاد متخصص			
تحصیلات	استاد فوق تخصص	۰/۷۶٪ (۱)	۲۶/۹۲٪ (۳۵)	۰/۷۶٪ (۱)
تعداد مقالات	تعداد مقالات استاد	۰/۷۶٪ (۱)	۶۹/۲۳٪ (۹۰)	۱۵/۳۸٪ (۲۰)
کمتر از ۵	تعداد مقالات استاد	۰٪ (۰)	۳/۰۷٪ (۴)	۰٪ (۰)
۱۰-۵ مورد	تعداد مقالات بیش از	۰/۷۶٪ (۱)	۸/۴۶٪ (۱۱)	۱۴/۶۱٪ (۱۹)
۱۰ مورد				

زمانی ۵ ساله، انجام شده است. از بین ویژگی‌های فردی ذکر شده ارتباط معناداری بین محل زندگی از نظر بومی بودن و سطح تحصیلات اساتید با رضایتمندی دانشجویان وجود داشت و ارتباط معنی‌داری بین جنسیت، سن، وضعیت تأهل، سابقه کار بالینی، نوع همکاری با دانشگاه، مدت زمان همکاری با دانشگاه، آخرین دانشگاه فارغ‌التحصیلی و تعداد مقالات علمی ثبت شده با میزان رضایتمندی دانشجویان وجود نداشت. صاحب‌نظران بر این باورند که اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت در تحقق هدف‌های آموزشی، مدرسان هستند (۱۵) و ویژگی‌های فردی و علمی اساتید بالینی بر میزان رضایتمندی دانشجویان می‌تواند مؤثر باشد. در مطالعه حاضر، سن اساتید ارتباطی با میزان رضایتمندی دانشجویان نداشته، همانطور که در مطالعات دیگر همچون خسروی‌پور (۱۹) و یوسفیان‌زاده و همکارانش (۸) نیز ارتباط معناداری بین سن اساتید و رضایت دانشجویان وجود نداشت ولی برخلاف اینها در پژوهشی دیگر که در دانشگاه مازندران (۲۰) انجام شد، سن از مهم‌ترین ویژگی‌های یک استاد است که رضایت دانشجویان به آن بستگی دارد و اساتید مسن‌تر از نظر دانشجویان مقبول‌تر هستند. به نظر می‌رسد با افزایش سن، ایجاد مهارت و تسلط و آرامش بیشتری در امر آموزش نمود پیدا می‌نماید. اما به‌روز نبودن و پراثری نبودن و مشغله زیاد، هم می‌تواند موجب کاهش رضایتمندی، از اساتید مسن‌تر گردد.

همچنین مدرک تحصیلی (تخصص یا فوق تخصص) با میزان رضایتمندی دانشجویان پزشکی ارتباطی معنی‌دار دارد ($P=0/041$) و دانشجویان از متخصصین بیشتر اظهار رضایتمندی می‌کردند. اگرچه دانشجویان از اساتید با سابقه کار درمانی بیشتر راضی‌تر بودند اما ارتباط معنی‌داری بین سابقه کار درمانی استاد با رضایتمندی دانشجویان پزشکی وجود نداشت ($P=0/753$). ارتباط معنی‌داری بین نوع همکاری (عضو هیئت‌علمی و یا مدعو) با رضایتمندی دانشجویان پزشکی وجود نداشت ($P=0/753$). اگرچه دانشجویان از اساتید مدعو بیشتر اظهار رضایتمندی می‌نمودند. همچنین مدت همکاری با دانشگاه با رضایتمندی دانشجویان پزشکی ارتباطی ندارد. ($P=0/766$). همچنین میزان رضایتمندی دانشجویان از اساتید با سابقه کار بالینی بالاتر، بیشتر بود اما سابقه کار با رضایتمندی دانشجویان پزشکی ارتباط معنی‌داری ندارد ($P=0/753$). دانشجویان از اساتید با تعداد مقالات کمتر از نظر آموزش بالینی راضی‌تر بودند اما باز هم تفاوت، معنی‌دار نبود ($P=0/597$)

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی ارتباط ویژگی‌های ۱۳۰ استاد بالینی با میزان رضایتمندی دانشجویان پزشکی براساس نتایج کمیته ارزشیابی اساتید در دفتر توسعه آموزش، در بازه

توانمندی علمی بالاتر، وقت آموزشی کمتری را در اختیار دانشجوی پزشکی قرار می‌دهند و با کاهش میزان رضایتمندی‌ها مواجه هستند. ضمناً اساتید متخصص بیشتر از اساتید فوق تخصص بر اساس نیازهای واقعی دانشجویان در مقطع پزشکی عمومی، برنامه‌ریزی آموزشی مناسب‌تر و درک بیشتری از نیاز علمی آنها دارند.

براساس یافته‌های این پژوهش، نوع همکاری اساتید با دانشگاه از نظر هیئت علمی و مدعوبودن ارتباطی با میزان رضایتمندی دانشجویان نداشت اما نتایج مطالعات سروش (۲۱) و خاتونی (۲۴) حاکی از آن است که عضویت در هیئت علمی اساتید با میزان رضایت دانشجو ارتباط دارد. اگرچه کاهش نیاز به اساتید مدعو مورد تأکید است دلایل رضایت کمتر دانشجویان از اساتید عضو هیئت علمی نیز، نیاز به بازبینی دارد. همچنین باید تصمیماتی اتخاذ گردد که توانمندی آموزشی اساتید بالینی ارتقا یابد.

در پژوهش ما ارتباطی بین رضایتمندی دانشجویان با تعداد مقالات علمی اساتید یافت نشد همچنان که در مطالعات افراد دیگر از جمله مطیع (۱۷)، قاضی‌زاده (۲۰)، و تحقیقاتی که در دانشکده بهداشت گیلان (۲۹) و دانشگاه علوم کشاورزی خوزستان (۱۹) انجام شد ارتباطی بین انجام کارهای پژوهشی و میزان رضایتمندی دانشجویان دیده نشد. اینکه اساتید تعداد مقالات بیشتری ثبت علمی کرده باشند در کار بالینی الزاماً مهارت ویژه‌ای را ایجاد نمی‌کند هر چند که نیاز هست اساتید با آخرین مقالات پژوهشی دنیا به‌روز باشند ولی الزاماً مسلط بودن به فنون پژوهشی دارای اهمیت نیست.

در مطالعاتی که در دانشگاه علوم پزشکی کردستان (۲۷) انجام شد برخلاف یافته‌های به‌دست آمده از پژوهش ما؛ سابقه تدریس اساتید و مدت همکاری با دانشگاه با رضایت دانشجویان مرتبط می‌باشد. سابقه همکاری با دانشگاه و

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، میزان رضایتمندی دانشجویان با جنسیت اساتید بالینی ارتباطی نداشت؛ میرزایی (۱۶) مطیع (۱۷) صدیقی (۱۸) و خسروی‌پور (۱۹) نیز عدم ارتباط بین جنسیت اساتید و رضایت دانشجویان را تأیید کرده‌اند.

در پژوهش حاضر در بررسی ارتباط بین سابقه کار بالینی اساتید و میزان رضایتمندی دانشجویان ارتباط معنی‌داری یافت نشد. هم‌جهت با مطالعه‌ی ما در پژوهش‌های دکتر مطیع (۱۷) و میرزایی (۱۶) سابقه بالینی در رضایتمندی دانشجویان بی‌تأثیر است ولی طبق یافته‌های به‌دست آمده از تحقیقات علی سروش (۲۱)، عبدالله خان (۲۲) و آذر درویش‌پور (۲۳) و خاتونی (۲۴) به‌نظر می‌رسد با افزایش سابقه کار بالینی، توانمندی آموزش اساتید نیز به دانشجویان ارتقاء می‌یابد. در واقع شایستگی بالینی و تسلط استاد، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های یک مدرس بالینی خوب است. (۲۴) باتوجه‌به نتایج پژوهش حاضر، تأکید بر تمرکز فعالیت اساتید صرفاً در امور آموزش دانشجو و کاهش تراکم فعالیت خصوصی در اعضای هیئت علمی، یکی از راهکارهای ارتقای رضایتمندی دانشجویان است.

یافته‌های به‌دست آمده از تحقیق ما بیانگر آن بود که مرتبه علمی بالاتر (فوق تخصص) اساتید با میزان رضایتمندی دانشجویان ارتباط نداشت و اساتیدی که سطح علمی تخصصی داشتند بیشتر مورد رضایت دانشجویان بودند همچنان که در تحقیقات دکتر مطیع (۱۷) تحقیقاتی که در دانشگاه علوم پزشکی ارتش (۲۵) انجام شده است، نیز همانند ما مرتبه علمی بالاتر ارتباطی با رضایت دانشجویان نداشت ولی در تحقیقاتی که ریزینگ (۲۶)، احمد و هابی (۲۷)، کامران میرزایی (۱۶) و صدیقه‌ناظمیان (۲۸) انجام دادند سطح تحصیلات اساتید و مربیان در رضایتمندی دانشجو تأثیرگذار است. اساتید فوق تخصص علی‌رغم

دانشگاه، با بررسی علل عملکرد ضعیف اساتید فوق تخصص و بومی، جهت ارتقای میزان رضایتمندی دانشجویان برنامه‌ریزی بفرماید.

از نقاط قوت این پژوهش استفاده از نظرات دانشجویان در بازه زمانی ۵ ساله و با کمک محتوای پرسش‌نامه تأیید شده دفتر توسعه آموزش می‌باشد البته احتمال تکمیل غیر دلسوزانه پرسش‌نامه رضایتمندی از اساتید توسط برخی از دانشجویان، در طی این ۵ سال، مطرح می‌باشد که از اختیار پژوهشگر خارج بوده است. قطعاً جمع‌آوری نظرات دانشجویان توسط پژوهشگر و تجزیه و تحلیل بخش‌های مختلف آن منجر به استخراج نتایج کاملتری می‌گردد و توجه به مطالعه گسترده‌تر و دقیق‌تر، و در این حیطه در رشته پزشکی بسیار ضروری می‌باشد.

تقدیر و تشکر:

در پایان از همکاری بسیار عالی دفتر توسعه آموزش و مسئول کمیته ارزشیابی اساتید تشکر می‌کنیم. این مطالعه، بعد از تأیید شورای پژوهش و اخذ کد اخلاق از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی قم با کد IR.IAU.QOM.REC.1400.044 انجام شد.

تضاد منافع:

نویسندگان مقاله حاضر تضاد منافی را گزارش نمودند.

تجربه آموزشی از اهمیت بالایی برخوردار است اما کاهش رضایتمندی دانشجو شاید مرتبط با فنون سنتی آموزش اساتید و عدم کاربرد از روش‌های آموزشی نوین باشد. استفاده از کارگاه‌های توانمندسازی نوین آموزشی اساتید مورد تأکید است. اگرچه اساتید بالینی از این قبیل کارگاه‌ها استقبال کمتری می‌نمایند.

از یافته‌های به دست آمده مطالعه ما اساتیدی که غیربومی قم هستند با رضایتمندی دانشجویان ارتباط دارند که مطالعه‌ای همسو یا خلاف جهت این ویژگی باشد یافت نشد. به نظر می‌رسد اساتید غیربومی، در مدت حضور خود، زمان و انرژی خود را بیشتر جهت آموزش دانشجو صرف می‌کنند و اساتید بومی به دلیل مشغول بودن در امور غیر از آموزش دانشجو در طی روز تمرکز کمتری در صرف انرژی برای دانشجو دارند.

به‌طور کلی میزان رضایتمندی دانشجویان از اساتید غیربومی و متخصص بیشتر از اساتید بومی و فوق تخصص بود و ارتباط معناداری وجود داشت. اما بین جنسیت، سن، وضعیت تأهل، سابقه کار بالینی، نوع همکاری با دانشگاه، مدت زمان همکاری با دانشگاه و تعداد مقالات علمی ثبت شده استاد بالینی با میزان رضایتمندی دانشجویان ارتباطی وجود نداشت. با وجودی که دانشجویان از اساتید غیربومی و متخصص دانشگاه رضایتمندی بیشتری داشتند، اما توصیه می‌شود علاوه بر ارائه واحدهای بالینی بیشتر از گذشته توسط اساتید غیربومی و متخصص، مدیریت

References

- the Political Sciences Students' Point of view at Shahid Bahonar University of Kerman. *Journal of instruction and evaluation*. 2015;8(1):117-40.
7. Hokmabadi R. Fallah H. Ideal University Teachers According to Students' Views. *Journal of Medical Education Development*. 2013;6(10):22-29.
8. GaziMirsaheed J. Moradijoo M. Taheri A. Yousefianzadeh O. Identifying M.A and PhD Students' Point of View Regarding Effective Factors in Establishing Communication between Students and Faculty Members of School of Allied Health at Tehran University of Medical Sciences in 2012- 2013. *Journal of Medical Education Development*. 2016;9(22):95-102.
9. Bastani P. Amini Mi. Tahernejad A. Rouhollahi N. The Tehran University of Medical Sciences Faculty Members' Viewpoints about the Teachers' Evaluation System: A Qualitative Study. *J. Adv Med&Prof*. 2013;1(4):140-147.
10. Kalani Z. Afshari F. Sohrabi Z. Mazloomi-Mahmoodabad S. Factors affecting "student evaluations of teaching" from the teachers' and students' points of view, a comparative study in Shahid Sadughi university of medical science in Yazd. *Educational development of Jundishapur*. 2012;6(1):18-26.
11. Niederriter JE. Thoman J. Eyth D. Nursing students' perceptions on characteristics of an effective clinical instructor. *SAGE Open Nursing*. 2017;3(1):1-8.
1. khosravipour B. Teimuri Z. Ameri M. Desired Characteristics of the University Teacher from the Viewpoints of Students of Khuzestan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. *Journal of Agricultural Education Administration Research*. 2019;11(50):19-38.
- 2 . Razavipoor M, Moradi S. Amuei F. Shafizad M. Mahmoodi E. Mohamadalizadeh P. The evaluation of the professionalism of clinical teachers from the viewpoint of residents of educational departments of Imam Khomeini hospital of Mazandaran university of medical science. *Journal of Medical Education Development*. 2021;13(40):76-85.
3. Mohamadmahdi K. Jahanbakhsh R. Clinical instruction and its Shortcomings from the Viewpoint of Medical Residents (Case study of Alzahra Isfahan Medical Education Center). *Journal of Education Strategies in Medical Sciences*. 2019;12(1):54-60.
4. kazemi M. Rahmani J. Clinical teaching and its shortcomings from the viewpoint of medical residents (Case study of Alzahra Isfahan Medical Education Center). *Education Strategies in Medical Sciences*. 2019;12(4):53-60.
5. Darvishpour A. Javadi N. Good Clinical Instructor from the Perspective of Nursing Students: A Qualitative Study. *Journal of qualitative research in health sciences*. 2018;7(4):372-382.
6. Kamali Y. Poorchenary M. The Characteristics of a Good Teacher from

19. Khosravipour B. Koohsar ZT. Ameri M. Desired Characteristics of the University Teacher from the Viewpoints of Students of Khuzestan University of Agricultural Sciences and Natural Resources.. Journal of Agricultural Education Administration Research. 2019;50(1):19-38.
20. Siamian H. BalaGhafari A. Aligolbandi K. Rezanezhad F. Sharifi Nik M. Shahrabi A. Ghazizadeh Z. Characteristics of a Good University Lecturer According to Students. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2012;22(96):105-111.
21. Soroush A. Andaieshgar B. Vahdat A. Khatony A. The characteristics of an effective clinical instructor from the perspective of nursing students. BMC Nursing. 2021;20(36):2-9.
22. Firdous J. Shazia S. Saira K. Hassanbin H. Attributes of an effective clinical teacher. Department of family medicine. 2008;12(5):75-91.
23. Darvishpour A. Javadi Pashaki N. Good Clinical Instructor from the Perspective of Nursing Students. Journal of Qualitative Research in Health Science. 2018;7(4):372-82.
24. Khatony A. Soroush, A. Andaieshgar B. Vahdat A. The characteristics of an effective clinical instructor from the perspective of nursing students: a qualitative descriptive study in Iran. BMC Nursing. 2021;20(1):36-42.
25. Moradi Doliskani M. Mohammadimehr M. [The Relationship Teaching quality among the Faculty](#)
12. Habahbeh MQ. Lalithabhai DS. Nurse Trainees' perception of effective clinical instructor characteristics. International Journal of Nursing Sciences. 2020;7(3):285-90.
13. <http://behdasht.gov>. Curriculum of general practitioner. 2011-4.
14. <https://edc.tums.ac.ir>. Master Evaluation Committee. 2012-6.
15. Tatarinceva AM. Sokolova NL. Sergeeva MG. Bedenko NB. Samokhin BI. The influence of a psychological and a cognitive component of a student's thinking style on his/her success in lifelong learning, Revista Espacios. 2018;39(02):1-10.
16. Mirzaei K. Zahmatkesh S. Daraeinia F. Factors affecting the relationship between student and professor from the perspective of students of Bushehr University of Medical Sciences. Journal of Sociology Studies. 2014;10(2):38-53.
17. Motie MR. Moavenian F. Seyfizade T. Determining the effective factors on the relationship between professor and student in performing educational and learning activities from the perspective of male and female students of Mashhad University of Medical Sciences. Future of Medical Education Journal : Volume 6, Issue 3, 2016 , Pages 16-19
18. Sadigh Maroufi SH. Mohammadi A. Mousavi SM. Raadabadi M. Study of the most important factors influencing the effectiveness of teaching from viewpoint of graduate students. AHP model approach. Journal of medical education and development; 2014;9(3):58-66.

28. Nazemian S. Characteristics of a good teacher from the viewpoint of farhangian university student teacher. Journal of teacher's professional development. 2019;4(3):15-25.
29. Mehrabian F. Karimi Z. Dadashkhah Z. Rafiezade A. Salemi K. Characteristics of a capable professor from the perspective of students of the Faculty of Health, Guilan University of Medical Science. Quarterly Journal of Studies and Expansion of Education, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. 2015;9(13):45-60.
- [Members of AJA University of Medical Sciences from Students' Viewpoint between Personality Traits an.](#) Journal of Military Caring Sciences. 2019;5(4):273-81.
26. Reising DL. James B. Morse B. Student perceptions of clinical instructor characteristics of affecting clinical experiences. Nursing Education Perspectives. 2018;39(1):4-90.
27. Sayyadi M. Vahabi A. Vahabi B. Roshani D. [Students' viewpoints on the effective teaching and related factors in Kurdistan University of Medical Sciences and Islamic Azad University, Sanandaj Branch.](#) Scientific Journal of Kurdistan University of medical sciences. 2015;21(1):93-103.